

5. 10. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Evidence skutečných majitelů nově: redefinice pojmu skutečný majitel a další změny

Dne 1. 10. 2022 vstoupil v účinnost zákon č. [245/2022](#) Sb.[1] (dále jen „Novela“), který je podstatnou novelou zákona č. [37/2021](#) Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoESM“).

Novela výrazným způsobem mění stávající pravidla evidování skutečného majitele právnických osob a je přijímána v reakci na kritiku ze strany Evropské komise, která Českou republiku upozorňovala na nedostatečnou implementaci unijní 5. AML směrnice.[\[2\],\[3\]](#) Evropská komise se vymezovala vůči dosavadní české právní úpravě zejména kvůli použití nepřesné definice skutečného majitele a rozsahu soukromoprávních subjektů, které nemusely skutečného majitele evidovat.

V reakci na tuto kritiku český zákonodárce přijal Novelu, která adresuje tyto připomínky a zavádí příslušné změny v evidování skutečného majitele, o nichž bychom Vás chtěli informovat dále v tomto článku.

Nová definice skutečného majitele

Zásadní změnou v rámci vymezení skutečného majitele je opuštění používání pojmů „*koncový příjemce*“ a „*osoba s koncovým vlivem*“, aby místo nich byl používán jeden zastřešující pojem „*skutečný majitel*“.

Použitím pojmu „*skutečný majitel*“ dojde ke snížení výpovědní hodnoty evidence skutečných majitelů, protože již z ní nebude zřejmé, zda je konkrétní osoba v tomto postavení kvůli svému prospěchu z činnosti právnické osoby nebo kvůli svému vlivu na jejím fungování.

V obecné rovině tedy bude skutečným majitelem „*každá fyzická osoba, která v konečném důsledku vlastní nebo kontroluje právnickou osobu nebo právní uspořádání*“.[\[4\]](#) Pojmy „*vlastní*“ a „*kontroluje*“ přitom není potřeba výrazně rozlišovat a je nutné je vykládat rozšiřujícím výkladem, který v podstatě odpovídá laickému významu těchto slov. Jinými slovy je nutné tuto definici interpretovat tak, že skutečným majitelem je osoba, která opanuje konkrétní právnickou osobu.[\[5\]](#) Tato obecná definice je pak blíže rozvedena v novelizovaném § 4 ZoESM pro korporace a v novém § 5a ZoESM pro fundace, ústavy, obecně prospěšné společnosti a právní uspořádání (svěřenské fondy).

Skutečným majitelem korporace (tj. nejen obchodní korporace – např. a.s. či s.r.o., ale i ostatních typů korporací – např. spolku, společenství vlastníků jednotek) dle novelizovaného § 4 ZoESM bude fyzická osoba, která má větší než 25% podíl na (i) základním kapitálu, (ii) hlasovacích právech, nebo (iii) zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku.

Ač je typické, že osoba bude zároveň mít jak podíl na základním kapitálu, tak podíl na zisku i na hlasovacích právech ve stejné výši, stačí splnit jeden z těchto požadavků, aby byla daná osoba považována za skutečného majitele (např. když vlastní 26% podíl na základním kapitálu, přestože nemá žádná hlasovací práva ani podíl na zisku). V případě práva na podíl na zisku musí existovat

právně vymahatelný nárok na jeho vyplacení, ale nemusí jít nutně o vyplacení podílu na zisku společníkovi – skutečným majitelem může tedy být např. i tichý společník či člen statutárního orgánu s právem na tantiémy podle smlouvy o výkonu funkce. O skutečného majitele ovšem půjde pouze v případě, že toto právo má dlouhodobý charakter a není pouze jednorázovým nárokem.

Kromě výše uvedených osob jsou skutečnými majiteli korporace i osoby, které uplatňují rozhodující vliv v korporaci, která má v dané (zkoumané) korporaci podíl větší než 25 %. Tento případ je materiálním rozšířením okruhu skutečných majitelů oproti právní úpravě před Novelou, kdy nově může být skutečným majitelem i 40% společník korporace, která vlastní 26% podíl ve zkoumané korporaci (podle dosavadní právní úpravy by se v tomto případě podíly mezi sebou násobily a nešlo by o skutečného majitele).

Rozhodující vliv uplatňuje ten, kdo (i) v korporaci může dosáhnout toho, že rozhodnutí nejvyššího orgánu bude odpovídat jeho vůli, (ii) je v obchodní korporaci ovládající osobou podle zákona o obchodních korporacích,^[6] (iii) v korporaci může jmenovat nebo odvolat většinu členů statutárního orgánu,^[7] nebo (iv) v jiné než obchodní korporaci (např. spolek, společenství vlastníků jednotek), bytovém nebo sociálním družstvu, investičním fondu v právní formě SICAV (akciové společnosti s proměnným základním kapitálem) je členem statutárního orgánu nebo v obdobném postavení.^[8]

Kromě výše uvedeného může být skutečným majitelem korporace i fyzická osoba, která uplatňuje rozhodující vliv v korporaci jinými prostředky. Jinými prostředky může být např. právo jmenovat více než polovinu členů vedení společnosti, právo veta, kontrola prostřednictvím formálních nebo neformálních dohod, vazba na rodinné příslušníky nebo neformální ujednání o pověření.^[9]

Ve všech výše uvedených případech navíc platí, že nemusí dojít ke splnění tohoto kritéria přímo (tj. že skutečným majitelem by byla pouze fyzická osoba, která sama vlastní např. 35% podíl na s.r.o.), ale i nepřímo prostřednictvím jiných osob (tj. skutečným majitelem korporace A je i fyzická osoba, která vlastní 100% podíl na korporaci C, která vlastní 100% podíl na korporaci B, která vlastní 100% podíl na korporaci A).

Pro účely výpočtu tohoto nepřímého podílu se používá násobení v případě řetězení (např. fyzická osoba má 40% podíl na zisku korporace A, pokud taková fyzická osoba má 100% podíl na zisku korporace C, která má 50% podíl na zisku korporace B, která má 80% podíl na zisku korporace A) a sčítání v případě větvení (např. fyzická osoba má dohromady 20% podíl na zisku korporace A, pokud taková fyzická osoba má 100% podíl na zisku korporace C, která má 100% podíl na zisku korporace B, která má 10% podíl na zisku korporace A, přičemž korporace C má současně 100% podíl na zisku korporace D, která má rovněž 10% podíl na zisku u korporace A).

V konečném důsledku se tedy rozšířil okruh skutečných majitelů o osoby, které ovládají obchodní korporaci, která vlastní podíl větší jak 25 % u sledované korporace. Není tedy nutná materiální stránka skutečné kontroly u sledované korporace (tj. její ovládnutí), ale splnění formálně stanovené podmínky ohledně velikosti podílu (tj. podíl větší než 25 %). Kupříkladu tedy 80% společník korporace B, která vlastní 30% podíl na korporaci A, může být skutečným majitelem korporace A, i když korporaci A nepřímo přes korporaci B neovládá.

Zvláštní pravidla v novém § 5a ZoESM pro fundaci, ústav, obecně prospěšnou společnost nebo právní uspořádání (svěřenské fondy) stanoví, že jejich skutečným majitelem jsou fyzické osoby, které uplatňují rozhodující vliv, což je každý, kdo může dosáhnout toho, že rozhodnutí řídicího orgánu (případně svěřenského správce) bude odpovídat jeho vůli.

Rozšíření okruhu osob povinných evidovat skutečného majitele

Novela také výrazným způsobem mění okruh osob, které nemusí evidovat skutečného majitele, protože jej nemají.

Skutečného majitele dle novelizovaného § 7 odst. 1 písm. a) ZoESM nikdy nemá stát, územní samosprávný celek (typicky kraj nebo obec), dobrovolný svazek obcí a příspěvková organizace státu nebo územního samosprávného celku.

Dále skutečného majitele nemá dle novelizovaného § 7 odst. 1 písm. b) ZoESM ani česká právnická osoba, která uspokojuje potřeby veřejného zájmu, nemá obchodní ani průmyslovou povahu, a je Českou republikou, krajem nebo obcí převážně financována, nebo v ní tento subjekt uplatňuje rozhodující vliv nebo jmenuje či odvolává většinu členů statutárního nebo kontrolního orgánu (dále jen „**veřejně prospěšná právnická osoba**“).

Novela v § 7 odst. 2 ZoESM uvádí seznam druhů právnických osob, u kterých se uplatní vyvratitelná domněnka, že naplňují výše uvedenou definici veřejně prospěšné právnické osoby. Jde např. o veřejné výzkumné instituce, státní podniky, státní školské právnické osoby či právnické osoby zřízené zákonem. U těchto subjektů se skutečný majitel neeviduje pouze na základě vyvratitelné domněnky, že splňují obecnou definici veřejně prospěšné právnické osoby. V určitých případech je tedy možné, že i tyto subjekty nebudou definici splňovat a budou mít povinnost skutečného majitele evidovat. V případě sporu ohledně toho, zda konkrétní osoba splňuje či nespĺňuje tuto definici, bude rozhodovat příslušný krajský soud dle nového § 33a ZoESM, přičemž soud případně provede zápis do evidence, že jde o veřejně prospěšnou právnickou osobu.

V důsledku těchto změn vícero druhů právnických osob vypadlo ze seznamu výjimek z povinnosti evidovat skutečného majitele, a proto se u nich nově bude skutečný majitel zjišťovat. Jde zejména o společenství vlastníků jednotek, odborové organizace, církve, politické strany nebo honební společenstva. Jejich skutečnými majiteli budou typicky členové statutárního orgánu. Zákonodárce zmírňuje novou povinnost evidovat skutečného majitele uloženou na tyto osoby tím, že stanovuje v novelizovaném § 38 ZoESM automatický průpis členů statutárních orgánů do evidence skutečných majitelů, přičemž zapisované údaje o fyzických osobách budou čerpány z veřejných rejstříků a z rejstříku osob.

Změny v režimu sankcí za nezapsání skutečného majitele

Dle dosavadního znění § 53 a 54 ZoESM přichází skutečný majitel nezapsaný do evidence o možnost vyplácení prospěchu a zároveň nemůže vykonávat hlasovací právo při rozhodování nejvyššího orgánu.

Novela přináší vyjasnění ohledně aplikace těchto zákazů na osoby, které jsou náhradními skutečnými majiteli na základě svého postavení osoby ve vrcholném vedení. Doposud totiž nebylo zcela jasné, jestli i na ně se mají tato pravidla aplikovat či nikoliv. Novela tuto nejasnost výslovně řeší, když stanoví, že tato pravidla se na tyto osoby aplikovat nemají. Pokud je tedy nezapsaným náhradním skutečným majitelem osoba ve vrcholném vedení, která je současně i společníkem předmětné právnické osoby s podílem a postavením nezakládajícím postavení skutečného majitele podle novelizovaného § 4 ZoESM, není její nezapsání do evidence na závadu a taková osoba může přijímat podíly na zisku i vykonávat hlasovací právo.

Dále Novela rozšiřuje aplikaci výjimky ze systace hlasovacího práva nového skutečného majitele, který ještě nebyl zapsán do evidence, podle dosavadního znění § 54 odst. 3 ZoESM, a to na dobu 30 dnů po vzniku jeho postavení skutečného majitele. Novela tak prodlužuje tuto dobu z 15 na 30 dnů, aby nový skutečný majitel měl více prostoru pro aktualizaci údajů v evidenci skutečných majitelů a mohl tak předejít systaci svých hlasovacích práv. Doposud totiž při liknavosti právnické osoby

s podáním návrhu na zápis musel nový skutečný majitel čekat více jak 15 dní, než mohl sám podat návrh na zapsání své osoby do evidence, a tudíž došlo k tomu, že po určité období byla jeho hlasovací práva sistována vzhledem k délce ochranné doby 15 dnů. Tento nedostatek je tak Novelou napraven prodloužením této doby na dvojnásobek.

Změny v automatických průpisech a procesních postupech

Novela přináší určité rozšíření okruhu automatických průpisů skutečného majitele, a to nejen u nově evidovaných osob (např. společenstev vlastníků jednotek, politických stran), ale i u struktur obchodních korporací, ve kterých je uplatňován rozhodující vliv na základě ovládnutí. Pokud tedy bude existovat korporátní struktura, kde se uplatňuje domněnka ovládnutí na základě 40% nebo většího podílu, bude docházet k automatickému průpisu, a to i v případě několikanásobně řetězených struktur. Nad to nově mohou právnické osoby s určeným náhradním skutečným majitelem nebo zvláštní typy korporací za podmínek nového § 41 odst. 3 ZoESM požádat, aby byl automatický průpis prováděn i u nich.

V souvislosti se změnami definice skutečného majitele bude od 1. 10. 2022 implementováno nové rozhraní evidenčního systému, které bude reflektovat změny provedené Novelou. Budou tedy používány nové formuláře pro podávání návrhů na zápis a zároveň by systém měl disponovat novými funkcemi (např. vygenerováním grafického znázornění struktury vztahů dle podávaného návrhu na zápis). V této souvislosti bude vydána nová příručka Ministerstva spravedlnosti ohledně evidování skutečného majitele, které by měla blíže rozvést úpravu evidence skutečného majitele dle Novely.

„Zmrazení“ evidence v říjnu

Novela také obsahuje řadu přechodných ustanovení, která upravují vstup do nového právního režimu a nového formátu evidenčního rozhraní. Návrhy na zápis do evidence podané do 30. 9. 2022 (tj. před vstupem Novely v účinnost) budou neprodleně vyřízeny podle dosavadní právní úpravy. V období měsíce října 2022 nicméně bude evidence zmrazena, kdy sice nové návrhy na zápis budou vyřizovány již podle Novely, ale zápisy podle nich budou provedeny nejdříve až k 1. 11. 2022. V mezidobí totiž dojde k transformování evidence tak, aby vyhovovala právnímu režimu Novely, tj. aktualizují se dosavadní automatické průpisy, provedou se nové automatické průpisy dle Novely a automaticky se zohlední změny v terminologii, kdy pojmy koncový příjemce a osoba s koncovým vlivem budou nahrazeny pojmem skutečný majitel.

Automatické změny a lhůta pro úpravy

Změny provedené Novelou tak budou do podstatné míry reflektovány v evidenci bez nutnosti aktivity zapsaných osob. Nicméně nelze na toto zcela spoléhat a je potřeba si po plné funkčnosti systému v listopadu 2022 zkontrolovat, zda je zápis v evidenci proveden v souladu s Novelou.

Právnické osoby, které měly správně zaevidovaného skutečného majitele podle dosavadní právní úpravy, mají čas do 1. 4. 2023 na provedení úprav ve svém zápisu tak, aby odpovídal právnímu režimu dle Novely.

Lhůtu do 1. 4. 2023 mají i právnické osoby, které doposud nemusely evidovat skutečného majitele, ale dle Novely ho již evidovat musí (např. společenství vlastníků jednotek, politické strany), aby zajistily zápis svého skutečného majitele do evidence.

Závěr

Na základě tlaku ze strany Evropské komise přijala Česká republika novelizaci zákona o evidenci skutečných majitelů, která adresuje výtky ze strany Evropské komise. Novelizací tak došlo k (i)

úpravě definice skutečného majitele, (ii) změně v okruhu osob považovaných za skutečného majitele, (iii) opuštění používání pojmů koncového příjemce a osoby s koncovým vlivem, (iv) rozšíření okruhu osob, které musí evidovat skutečného majitele (např. o společenství vlastníků jednotek), (v) změnám v automatických průpisech a procesních postupech a konečně i (vi) úpravě sankcí za nezapsání skutečného majitele.

Nedá se ovšem uzavřít, že by legislativní vývoj evidování skutečného majitele byl touto Novelou ukončen a že by se právní úprava v tomto ohledu již výhledově neměla měnit. Na půdě Evropské komise totiž už vzniká návrh unijního nařízení, které má úpravu evidování skutečného majitele řešit plošným a závazným způsobem na celounijní úrovni. V souvislosti s tímto budoucím unijním systémem se nepochybně bude měnit i způsob evidování skutečného majitele a související povinnosti pro evidované osoby. Vzhledem k již existujícímu návrhu tohoto nařízení se dá očekávat, že v horizontu dvou až tří let pravděpodobně dojde k dalším úpravám evidence skutečných majitelů.

Mgr. Martin Heinzl,
vedoucí advokát

Mgr. Tomáš Jančar,
advokátní koncipient

[PEYTON legal advokátní kancelář s.r.o.](#)

Futurama Business Park
Sokolovská 668/136d
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 227 629 700
E-mail: info@plegal.cz

[1] Zákon č. [245/2022](#) Sb., kterým se mění zákon č. [37/2021](#) Sb., o evidenci skutečných majitelů.

[2] Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. 5. 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU (dále jen „5. AML směrnice“).

[3] Srov. vysvětlení nezbytnosti návrhu v důvodové zprávě k zákonu č. [245/2022](#) Sb.

[4] § 2 písm. c) novelizovaného znění ZoESM.

[5] Srov. zvláštní část důvodové zprávy k zákonu č. [245/2022](#) Sb., body 1 a 2 [§ 2 písm. c) až e)].

[6] Ustanovení § 74 a násl. zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodní korporacích), ve znění pozdějších předpisů.

[7] Jde o vyvratitelnou domněnku, tudíž lze prokázat, že vzhledem ke specifické situaci v dané korporaci nemá taková osoba i přes tuto skutečnost rozhodující vliv.

[8] Rovněž jde o vyvratitelnou domněnku.

[9] Definice kontroly jinými prostředky vychází dle 5. AML směrnice z čl. 22 odst. 1 až 5 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU ze dne 26. 6. 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)